

HET MES GAAT IN DE MASTERS

Het aantal masters moet gehalveerd, ze beginnen voortaan alleen in september en hbo-instromers moeten op eigen kosten hun achterstanden wegwerken.

Welkom bij de master
nieuwe stijl.

Programma-manager Ad Verkleij:

‘TE KLEIN IS OOK NIET FIJN’

DIRK DE HOOG

“We hebben veel te veel masteropleidingen met heel weinig studenten. Dat is uiteindelijk onbetaalbaar. Daar ligt de kern van het probleem”, zegt Bauke Oudega, decaan van de faculteit Aard- en Levenswetenschappen en voorzitter van de commissie die voorstellen ontwikkelt voor vernieuwing van het masteronderwijs aan de VU. “Nu zijn er bijna negentig geaccrediteerde masters, maar daarbinnen bestaan vaak weer allerlei specialistische afstudeerrichtingen, zodat er in totaal zo’n honderdveertig programma’s bestaan. En bij heel veel daarvan stromen jaarlijks minder dan twintig studenten in, vaak hooguit tien. We hebben uitgerekend dat je met minimaal twintig studenten pas quitte draait met de vergoeding die de overheid per student betaalt”, aldus Oudega.

Meer kans op werk

Maar bezuinigen is niet het vertrekpunt geweest, benadrukt Ad Verkleij, programma-manager masteronderwijs. “Wat is een aantrekkelijke leeromgeving voor een masterstudent? Dat is de kernvraag. In onze ogen voldoen heel kleine masters meestal niet aan de gestelde eisen. Dat zeggen studenten vaak zelf ook. Ze willen wel kleinschalig onderwijs, maar te klein is ook niet fijn. Je bent dan afhankelijk van een of twee hoogleraren, hebt weinig respons van medestudenten en de internationale profilering is beperkt. Bovendien geven te specialistische

masters minder kansen op de arbeidsmarkt. Ons idee is dat je in een klasje echt samen studeert. Dat betekent tegelijk aan de studie beginnen en op dezelfde dag afstuderen. Daarom willen we ook één instroommoment. Je kan alleen in september aan een master beginnen. Dat het onderwijs op die manier ook nog goedkoper wordt, is mooi meegenomen.” Topmasters die internationaal meetellen, daar gaat het om, benadrukt Oudega. “Studenten gaan steeds bewuster kiezen waar ze welke master willen volgen. Die ontwikkeling juichen we toe. Dus moet je die masters aanbieden waar je goed in bent en die aansluiten bij het zeer goede onderzoek. Daarnaast denken we dat het voor de kwaliteit van de opleiding goed is als er een diverse instroom van studenten bestaat, zowel wat vooropleiding betreft, als land van afkomst en cultuur. Dan leren studenten ook echt van elkaar wat internationalisering in de praktijk inhoudt.”

Niet dichtspijkeren

Verkleij wijst erop dat nu al veel studenten bewust voor een master kiezen en niet zomaar ‘gewoon’ doorstromen aan hun eigen universiteit. De meerwaarde van een opleiding op de arbeidsmarkt wordt voor studenten een steeds belangrijker thema, blijkt uit de Nationale Studentenenquête. “Zestig procent van onze masterstudenten komt van buiten. Net zo goed als steeds meer van onze bachelors elders een »

STELLING

Eén instroommoment in de master leidt tot studievertraging in de bachelor



Eens/oneens

Winnie van Dijk

derdejaars student wiskunde

“Het is best logisch dat sommige studenten langer over hun bachelor gaan doen als er én een harde knip komt én ze niet meer in februari aan een master mogen beginnen. Als je ergens in je derde jaar al weet dat je niet voor september je bachelorbul kunt halen omdat je een of twee vakken hebt gemist, is er **geen prikkel meer om snel te gaan studeren**. Je moet toch een heel jaar wachten. Dan kan je net zo goed plannen dat je vier jaar over je bachelor doet. Er zijn tenslotte nu al niet veel studenten die hun bachelor in drie jaar halen. Dat aan de toelating tot een master eisen worden gesteld, is natuurlijk terecht. Dat is ook goed voor studenten zelf. Als je een Engelstalige master wilt volgen bijvoorbeeld, moet je die taal ook goed genoeg beheersen. En je moet je meeste bachelorvakken wel afgerond hebben. Maar nog iets doen voor een bijvak kan wel. Ik ken voorbeelden van studenten die nog een paar bachelorvakken moesten afronden toen ze aan hun master begonnen en toch op tijd afstudeerden. De examencommissie zou moeten beoordelen of je de juiste vakken al hebt afgerond, zoals nu ook vaak het geval is. Ik kan me voorstellen dat studenten die niet in september klaar zijn een master bij een andere universiteit gaan volgen, waar ze wel in februari kunnen beginnen. Het scheelt je toch een half jaar studietijd. Ik ben vooral bang dat door de opeenstapeling van maatregelen, zoals de harde knip, geen studiefinanciering meer voor de masterfase en de langstudeerboete, steeds meer studenten niet eens aan een master gaan beginnen. Volgens een onderzoek van het Interstedelijk Studenten Overleg geldt dat misschien wel voor twintig procent van de bachelorstudenten. Dat vind ik erg zonde.”

Tekst: Dirk de Hoog Foto: StudioVU/Riechelle van der Valk

STELLING

Masters met minder dan twintig studenten moeten verdwijnen



Eens/**oneens**

Maarten Waterloo

coördinator master hydrologie

"Ik ben niet per se tegen het opheffen van kleine masters. Zo'n vier jaar geleden werd de master geo-environmental sciences, waarvan ik coördinator was, opgeheven. Dit gebeurde in goed overleg met docenten en studenten. Wat mij wel verontrust, is dat de instroomeis zo prominent aan het begin van het werkplan Visie en Richtlijn Graduate Onderwijs staat. Hieruit kun je opmaken dat alle andere eigenschappen van een masteropleiding ondergeschikt worden gemaakt aan de instroom. Het wetenschappelijk gehalte, de onderwijskwaliteit, de maatschappelijke relevantie, de studenttevredenheid en de internationale belangstelling zijn blijkbaar minder belangrijk. Strikte naleving van de ondergrens van twintig studenten zou betekenen dat vijftig tot zestig van de honderd masteropleidingen aan de VU moeten verdwijnen, waaronder veel research masters.

Hydrologie zit precies op de wip. Dit jaar hebben we zeventien studenten. Vorig jaar vierentwintig. We zijn een van de best beoordeelde masters van de VU en onze studenten vinden gemakkelijk een baan. Daarmee heeft de master in mijn ogen bestaansrecht, maar als je alleen naar de cijfertjes kijkt, zitten we toch in de gevarenzone.

De VU wil aan steeds grotere groepen onderwijs geven omdat dat goedkoper is, terwijl topuniversiteiten als Harvard en Yale er juist prat op gaan meer dan driekwart van het onderwijs aan groepen kleiner dan twintig studenten te geven. Uit de Nationale Studentenenquête blijkt dat masters met minder dan twintig studenten gemiddeld een kwart punt hoger scoren op inhoud dan grotere masters. **Kleine masters vergroten de keuzemogelijkheden** voor studenten en bieden hun de mogelijkheid om zich te specialiseren in onderzoek. Ook dragen deze masters bij aan een grotere diversiteit in onderzoek, en aan innovatie in onze samenleving. Ik vind daarom dat naast de instroomeis andere aspecten ook een belangrijke rol moeten spelen bij de beslissing over het opheffen van kleine masters."

Tekst: Welmoed Visser Foto: StudioVU/Riechelle van der Valk

» master gaan volgen. Aan een master beginnen, is echt een nieuw moment in je opleiding waarvoor je een afgewogen keuze moet maken. Het idee dat alle studenten automatisch doormen, is achterhaald. Daarom willen we ook dat masteropleidingen heldere toelatingseisen stellen aan studenten. Bijvoorbeeld voldoende beheersing van het Engels bij een Engelstalige opleiding, maar ook academisch denken en voldoende kennis van methoden en technieken." Oudega wil wel voorkomen dat de toelating tot de masters te veel wordt dichtgespijkerd. "Als je een diverse instroom wilt, moet je de eisen reëel houden. Bij een master biologie bijvoorbeeld mag de eis niet zijn dat je 180 studiepunten louter biologie in de eigen bachelor hebt gevolgd. Je moet ook vanuit andere opleidingen kunnen instromen."

Wat er met de masters die niet aan de criteria voldoen moet gebeuren, is natuurlijk een punt

van zorg. Oudega: "Daar zijn verschillende opties mogelijk. Met sommige opleidingen die al jarenlang te weinig studenten trekken, moet je gewoon stoppen. Andere opleidingen kan je samenvoegen, zodat je op z'n minst een aantal vakken samen geeft. Pas rond het schrijven van de masterthese gaan studenten zich dan echt specialiseren. En je kunt samenwerking zoeken met andere universiteiten. Dat doen we bij de bèta's bijvoorbeeld al met de Universiteit van Amsterdam via de gezamenlijke Amsterdam Graduate School of Science. Maar het kan natuurlijk ook met andere universiteiten. Daarbij kijken we ook steeds vaker over de grenzen. We hebben bijvoorbeeld een master Ecology samen met universiteiten in Noorwegen en Portugal. Daar hebben we een Europese accreditatie voor. Als je Europees samenwerkt, tel je echt mee in de rest van de wereld. En daar willen we naar toe."

EN NU CONCREET

> **Masters tellen minimaal TWINTIG INSTROMERS. Faculteiten moeten plannen maken om dit aantal per 1 september 2013 te halen door masters op te heffen, samen te voegen of via externe partners meer instroom te garanderen. Als ze op eigen kracht de instroom weten op te voeren tot boven de twintig is dat natuurlijk ook prachtig.**

> **Studenten kunnen alleen in september aan een master beginnen als ze hun bachelor hebben afgerond. Daarom wordt per september 2013 de HARDE KNIP ingevoerd, die inmiddels ook wettelijk is vastgelegd. Na 1 februari 2013 mogen masters geen tweede inschrijfmoment meer hebben. Iedereen begint op hetzelfde moment en studeert tegelijk af op graduation day.**

> **Hbo-instromers moeten voortaan zelf hun ACHTERSTANDEN WEGWERKEN. Premasteropleidingen verdwijnen aanstaand collegejaar al. In plaats daarvan kunnen hbo'ers tegen betaling allerlei cursussen volgen op de faculteiten, de Open Universiteit of bij particuliere aanbieders.**

> **Masteropleidingen moeten duidelijke en reële TOELATINGSEISEN STELLEN, zodat studenten vanuit verschillende bachelors kunnen instromen. Zo mogen Engelstalige masters een Engelse taaltoets verplicht stellen en researchmasters mogen eisen stellen aan de kennis van statistiek en methoden van onderzoek.**

Premasters verdwijnen

De huidige premasteropleiding voor instromende hbo-studenten worden voortaan aangeboden via contractonderwijs. De overheid wil er namelijk niet voor betalen.

"Simpel. Zonder geld geen onderwijs. Nu betaalt de universiteit de premasters uit eigen zak, maar dat is natuurlijk niet vol te houden. We moeten op zoek naar andere arrangementen", zegt Ad Verkleij, programma-manager masteronderwijs. Nu maken zo'n twaalfhonderd hbo'ers aan de VU gebruik van deze 'bijspijkerklasjes' die doorgaans een half jaar tot een jaar duren. Niet alleen aan de VU, die relatief veel hbo'ers trekt, maar ook aan andere universiteiten verdwijnen de premasters.

"Dat betekent niet dat we de hbo'ers zomaar toelaten of juist wegsturen", benadrukt Verkleij. "Oms uitgangspunt is dat de instromers zelf verantwoordelijk zijn voor het wegwerken van hun tekorten. Daarom dienen de masteropleidingen heldere en reële toelatingseisen te stellen en aan te geven hoe een student aan die eisen kan voldoen." Volgens Bauke Oudega, voorzitter van de commissie voor vernieuwing van het masteronderwijs, zullen de opleidingen de hbo'ers niet aan hun lot overlaten. "Je kan assessments aanbieden tegen een redelijke vergoeding om te kijken welke achterstanden een student heeft en daar cursussen voor aanbieden, bijvoorbeeld statistiek en onderzoekstechnieken. Maar die cursussen moeten de studenten zelf betalen. Ook kan je denken aan modules via de Open Universiteit, waar bijvoorbeeld de faculteit Rechten mee bezig is, of allerlei cursussen via internet. En hier en daar organiseren hogescholen zelf aanvullende minoren om door te kunnen stromen. Het is onze taak om studenten op hun mogelijkheden te wijzen, en die waar nodig ook te organiseren, want we willen die studenten natuurlijk niet kwijt."

Promoveren in drie jaar

Ook het promotiebeleid ontkomt niet aan ingrijpende vernieuwingen. Vijf of zes jaar over een promotie doen, is voorgoed verleden tijd en zelfs vier jaar wordt meer uitzondering dan regel.

"Wat te doen met het promotietraject? Die vraag komt gewoon keihard op ons af", constateert Bauke Oudega, voorzitter van de mastervernieuwingscommissie. "Onderzoek wordt steeds vaker gedaan in internationale samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld subsidie van de Europese Unie. Dan geeft het problemen als in verschillende landen verschillende systemen bestaan. Met veel Europese subsidies kan je bijvoorbeeld volgens de Nederlandse arbeidsvoorwaarden een promovendus maar drie jaar betalen, terwijl we gewend zijn aan vier jaar voor het hele traject. Dat geld kan je niet eindelijk blijven bijpassen."

Eisen preciezer formuleren

Ad Verkleij, programma-manager masteronderwijs, vindt dat de discussie aan de andere kant moet beginnen. "Wat is een promovendus eigenlijk? De wet regelt nauwelijks iets over de eisen waaraan een promotie moet voldoen. Dat is overgelaten aan de universiteiten. Nu zijn de taken van een promovendus vaak tweeledig. Ze moeten een bepaalde onderzoeksopdracht van hun begeleider uitvoeren en tegelijkertijd laten zien dat ze zich bekwamen tot zelfstandig onderzoeker. Als we eerst preciezer formuleren aan welke eisen een promovendus moet voldoen om de doctorstitel te krijgen, kunnen we makkelijker bespreken welke trajecten daar het beste bij passen. Je moet bijvoorbeeld duidelijker het verschil in het werk van een promovendus en een postdoc-onderzoeker aangeven."

Niet één oplossing

Een veel genoemde oplossing is het laten 'indalen' van de promotie in de masteropleiding. Binnen een graduateopleiding begint een student dan al tijdens zijn studie aan een promotietraject en rondt die binnen drie jaar na het behalen van de mastertitel af. Oudega ziet wel wat in dat model. "Engelse universiteiten hanteren dat systeem en daar zijn goede ervaringen mee. Maar ik denk dat je niet naar een allesomvattende oplossing moet zoeken. Er zijn verschillende types promovendi. Zo zijn er studenten uit het buitenland die slechts een deel van hun promotietraject bij ons volgen en mensen die op eigen gelegenheid, naast een baan elders bijvoorbeeld, willen promoveren. Ik denk wel dat in de toekomst promoveren vaker binnen drie dan in vier jaar zal gebeuren. Nu ja, en die vier jaar van nu is in de praktijk vaak bijna vijf tot zes jaar. Dat kan niet meer."

IN DE GEVARENZONE

Rond de 50 masters lopen risico als de minimumeis van twintig studenten straks wordt ingevoerd.

Duitse Taal en Cultuur	0
Geschiedenis (research)	1
Griekse en Latijnse Taal en Cultuur	2
Letterkunde (research)	3
Linguïstiek (research)	3
Museumconservator	3
Visueel arts (research)	3
Cardiovasculair Research	4
Tandheelkunde (2-jarig)	4
Oudheidkunde	4
Franse Taal en Cultuur	5
Wijsbegeerte vakgebied	5
Oudheidkunde (research)	6
Geoscience	6
Lifestyle and Chronic Disorders	7
Leraar levensbeschouwing	7
Wijsbegeerte	8
Philosophy in Economics	8
Biology	8
Medical Natural Sciences	8
Archeologie	9
Stochastics & Financial Mathematics	9
Literatuurwetenschap	10
Christian Studies	10
Religion en Theology (research)	10
Physics	10

[meer masters in gevaar »](#)

STELLING

Het masteraanbod moet zijn afgestemd op de arbeidsmarkt



Eens/**oneens**

Ad Verbrugge

filosoof

"Dat mag zeker niet de enige overweging zijn. De universiteit is geen beroepsopleiding maar een academische instelling, waar het weten om het weten zelf belangrijk is, en de vorming om de vorming zelf. Als je wetenschap instrumentaliseert en bijvoorbeeld technische of economische innovatie als ultieme legitimatie van de academie beschouwt, dan is het einddoel ervan dus niet vorming maar een extern doel, bijvoorbeeld luxe en comfort; de mens die achterover in zijn luie stoel zit te zappen. De wetenschap staat in dienst van die levenshouding. Dan gaat het bijvoorbeeld bij natuurkunde alleen nog maar om het uitvinden van nieuwe apparaten, om de consumptie-economie. Niet meer om de kennis van de natuur als zodanig. Als de universiteit zelf haar maatschappelijke betekenis technisch-economisch legitimeert, moet je natuurlijk niet raar opkijken als er geen respect meer is voor academische vorming als zodanig, voor algemene ontwikkeling, afgewogen oordeelsvorming, kennis, voor het besef van de complexiteit van dingen, het besef dat er andere tijden zijn geweest, andere culturen bestaan. **Zo'n universiteit kweekt ook in de politieke arena een gebrek aan vorming** en daarmee populisme.

Ik denk dat die instrumentalisering volop gaande is, ja. De VU is erg veranderd sinds ik hier ben komen werken. De nadruk ligt nu heel sterk op de massa, op slagingspercentages en studiepunten, op een bedrijfsmatige productie en dat gaat ten koste van de academische kwaliteit.

Het is goed dat de VU bezig is met het samenstellen van een Academische Kern, een pakket voor de academische vorming van studenten. We moeten echter oppassen dat niets niet op zichzelf komt te staan. Want het aankweten van een academische attitude zou in alle vakken geïntegreerd moeten zijn. Het gevaar is dat docenten van andere vakken zich niet meer verantwoordelijk voelen voor het academische gehalte van hun onderwijs en dan verwordt zo'n Academische Kern tot de schaamlap van de academie."

Tekst: Peter Breedveld Foto: StudioVU/Riechelle van der Valk

STELLING

Promoveren kan in drie jaar



Eens/oneens

Femke Brandt

promovendus bij organisatiewetenschappen

“Als je je onderzoeksvorstel tijdens een tweejarige master schrijft, kan het. Proefschrift schrijven, inleveren en klaar ben je. Als het alleen om tijd en geld gaat, kun je versnellen. Die tijdscompressie zie je ook bij mensen die promoveren op een aantal gebundelde artikelen met een voorwoord erbij. Het past allemaal erg bij de toenemende marktwerking op de universiteit. Maar een proefschrift schrijven, is natuurlijk meer dan alleen een proeve van bekwaamheid. Het is ook een intellectuele verdieping. **Denken kost tijd** en soms lijkt het niets op te leveren. Het is een belangrijk onderdeel van het promotieproces. Dat kun je moeilijk steeds sneller doen.

Bovendien heb je als promovendus ook nog andere taken. Zo heb ik een groep van twintig studenten begeleid bij het schrijven van hun bachelorthese. Dat kost veel tijd. Niet alleen is er een lesprogramma van vier maanden, je moet ook drie verschillende versies van de these lezen. Als promovendus ben je makkelijk inzetbaar om les te geven, maar dat kan dus niet als je binnen drie jaar moet promoveren.

In het instellingsplan las ik dat het promotietraject sneller moet en dat er meer promovendi aangetrokken worden. Dat is eigenlijk tragisch. Tijdens het promoveren leer je steeds beter wetenschap bedrijven. Als je het onder de knie hebt, kun je er niets mee omdat er maar heel weinig aanstellingen voor wetenschappers zijn. Uiteindelijk leid je dus steeds meer mensen op voor een vak waarin ze niet aan de slag kunnen.

Vier jaar is een mooie tijd. Mijn contract loopt in februari af en dan hoop ik ook mijn conceptversie in te leveren. Als promovendus in Nederland zit je in een fantastische positie ten opzichte van promovendi in andere landen. Ik ken genoeg mensen in het buitenland die het in drie jaar proberen te doen en die dat niet redden.”

Tekst: Floor Bal Foto StudioVU/Riechelle van der Valk

IN DE GEVARENZONE vervolg

masters	studenten
Parallel Distributed Computer systems	11
Philosophy of Management and Organizations	12
Sociologie	12
Mathematics	12
Godgeleerdheid	13
Social Research	14
Drug Discovery and Safety	14
Cognitive Neuropsychology	14
Hydrology	15
Nederlandse Taal en Cultuur	15
Clinical and Developmental Psychopathology	15
Internet en intellectueel eigendom	16
Ondernemingsrecht	16
Ecology	17
Notarieel recht	17
Taalwetenschap	17
Social Psychology	18
Bioinformatics	18
English Language and Culture	18
Theology	19
International Business Law	19
Fundamental and Clinical HMS	19
Artificial Intelligence	19
Geschiedenis	20
Earth Sciences	20

- > Van de in totaal 89 masters trekken er 49 minder dan twintig studenten, in totaal 553 studenten
- > Tweederde daarvan telt minder dan vijftien studenten en 22 zelfs minder dan tien
- > Er zijn ook nog vijftien educatieve masters voor lerarenopleidingen die gemiddeld 7 studenten trekken

Bron: Voorlopige inschrijfschijvers VU, 1 oktober 2011

MENINGEN
GEVRAAGD

Kun je promoveren in 3 jaar? Moeten kleine masters verdwijnen? Leidt één instroommoment per jaar tot studievertraging? Moet het masteraanbod worden afgestemd op de arbeidsmarkt? Geef je mening over deze stellingen online en live.

Reageer op intranet.vu.nl/60minutensessie
En kom naar de 60-minutensessie

Daar zullen [Bauke Oudega](#) (voorzitter PCG - programmacommissie Graduate onderwijs) en [Ad Verkleij](#) (programma-manager PCG) onder leiding van [René Smit](#) de discussie live voortzetten.

DONDERDAG 3 NOVEMBER, 11.30 – 12.30 UUR

Alma-zaal in het OZW-gebouw (10^e verdieping)

Aanmelden op intranet.vu.nl/60minutensessie

‘De afgelopen decennia
hebben we veel te veel aan
onderwijsvernieuwing gedaan’

MARIJK VAN DER WENDE tijdens de 60-minutensessie over het bacheloronderwijs. Voor het hele verslag kijk op: www.advalvas.vu.nl > archief krant (pdf) > #06.